

22.05.2024

Dnro 2955/03.04.04.04.11/2023

Asia Kirkollisvalitus

Valittajat Reino Virolainen, Leila Preisfreund, Jukka Aalto ja Markku Pietiläinen,
Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan jäsenenä

Päätös, josta valitetaan

**Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan seurakuntaneuvosto
22.5.2023 § 22**

Seurakuntaneuvosto oli 24.4.2023 § 15 kirkkoherran esityksen mukaisesti päättänyt, että Kirkkonummen seurakuntien kirkkoja ja kappeleita voidaan käyttää samaa sukupuolta olevien parien avioliittoon vihkimiseen tai jo solmitun avioliiton kirkolliseen siunaamiseen tilanteissa, joissa vähintään toinen on Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan jäsen. Päätöksen perustelujen mukaan päätöksessä on kysymys ainoastaan kirkkotilojen käyttämisestä. Tarkoitus ei ole – eikä seurakuntaneuvostolla olisi valtuuksia – päättää asioista, jotka kuuluvat piispan, tuomiokapitulin, piispainkokouksen tai kirkolliskokouksen toimivaltaan.

Seurakuntaneuvosto on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt valittajien oikaisuvaatimuksen.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Valituksenalainen päätös ja seurakuntaneuvoston päätös 24.4.2023 § 15 on kumottava, ja mainittujen päätösten täytäntöönpano on kiellettävä.

Perusteet

Seurakuntaneuvosto on ylittänyt kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen perustuvan toimivaltansa päättäessään seurakunnan kirkkotilojen ja muiden tilojen luovuttamisesta samaa sukupuolta olevien parien kirkolliseen avioliittoon vihkimiseen tai avioliiton siunaamiseen. Seurakuntaneuvoston päätökset ovat kirkkolain ja kirkkojärjestyksen vastaisia.

Samaa sukupuolta olevien pariin avioliittoon vihkimiset ja siunaamiset eivät ole Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkollisia toimituksia. Kirkkotiloja tai muitakaan seurakunnan tiloja ei voida antaa sellaisiin kirkollisiin toimituksiin, jotka ovat kirkkolaissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkkokäsikirjassa säädetyn vastaisia. Kirkon virallisen avioliittokäsityksen mukaan kirkollinen vihkiminen ja avioliiton kirkollinen siunaaminen ovat mahdollisia vain miehen ja naisen välillä. Päätös siitä keitä kirkossa vihitään avioliittoon, kuuluu kirkolliskokouksen toimivaltaan. Kirkon virallinen avioliittokäsitys ja sen muuttamisjärjestys ovat riidattomia seikkoja.

Perustuslaissa turvattuun yhteisölliseen uskonnonvapauteen sisältyvään sisäiseen autonomiaan kuuluu uskonnollisen yhdyskunnan oikeus päättää omista uskonnollisista menoistaan. Evankelis-luterilaisella kirkolla on siten avioliittolain nojalla oikeus asettaa kirkollisen vihkimisen ehdoksi, että vain mies ja nainen voidaan vihkiä avioliittoon. Tämä ehto koskee myös aikaisemmin solmitun avioliiton kirkollista siunaamista.

Valittajat ovat vedonneet korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisuun KHO 2020:97, jossa korkein hallinto-oikeus totesi, että tuomioistuimessa voitiin kysymyksessä olleessa varoituksen antamista koskevassa asiassa tutkia ainoastaan sitä, onko tuomiokapituli voinut hiippakunnan papistoa ohjatessaan ja valvoessaan katsoa, että pappisvirassa olevan papin toiminta on ollut kirkon omissa toimivaltaisissa elimissä kirkkolain nojalla määritellyn avioliittokäsityksen ja sen perusteella annetun ohjeistuksen vastaista. Valittajien mukaan korkeimmalla mahdollisella oikeudellisella tasolla on siis todettu, että evankelis-luterilaisen kirkon papilla ei ole toimivaltuuksia vihkiä samaa sukupuolta olevaa paria avioliittoon ja että sellainen vihkiminen on kirkon omissa toimivaltaisissa elimissä kirkkolain nojalla määritellyn avioliittokäsityksen ja sen perusteella annetun ohjeistuksen vastaista. Tällöin seurakunnalla ei myöskään ole toimivaltaa luovuttaa tilojaan kirkon omien sääntöjen ja järjestyksen vastaiseen toimintaan. Samat kirkon säännöt koskevat seurakuntaa siinä kuin pappiakin. Kirkkojärjestyksen 14 luvun 2 §:ssä säädettyä toimivaltaa rajaavat kirkon omat päätökset, kirkkolaki ja sen perusteella annetut ohjeistukset.

Seurakuntaneuvosto on päätöksillään tietoisesti irtautunut kirkon avioliittokäsityksestä. Kysymystä siitä, onko seurakuntaneuvostolla toimivaltaa tällaisten päätösten tekemiseen vai ovatko päätökset kirkkolain ja kirkkojärjestyksen vastaisia, on lähestyttävä kirkon oman sisäisen autonomian ja siihen kuuluvan kirkon opin ja tehtävän kautta. Huolehtiessaan muun ohella kirkollisista toimituksista seurakunta toteuttaa kokonaiskirkon tehtävää – ei siis yksittäisen seurakunnan, kirkkoherran tai seurakuntaneuvoston jäsenten näkemyksiä. Seurakunta hoitaa kirkkolain 7 luvun 1 §:n mukaan asioitaan ja omaisuuttaan itsenäisesti, mutta kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säästöjen mukaan.

Kirkkorakennuksia ja muita seurakunnan tiloja käytetään kirkollisten toimitusten ohella erilaisiin kirkon toimintaa tukeviin tilaisuuksiin, esimerkiksi konsertteihin, luentoihin tai nuorten toiminnallisiin iltoihin. Nämä ovat oikeudellisessa arvioinnissa eri asemassa kuin kirkolliset toimitukset.

Kirkkotilojen käyttöä koskevia säännöksiä ei voida tulkita ja soveltaa irrallaan kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä säädetystä hallinnosta ja päätöksentekojärjestelmästä sekä kirkon virallisesta avioliittokäsityksestä.

Paikallisseurakunta käytännössä romuttaa kirkon päätöksentekojärjestyksen korkeimman tason eli kirkolliskokouksen legitimitetin kirkon opillisissa asioissa. Näin avataan ovi sille, että seurakunnat voivat vastaisuudessa tehdä muissakin asioissa päätöksiä ohi kirkolliskokouksen.

Kysymys ei ole ainoastaan tilojen avaamisesta symbolisessa merkityksessä, vaan niiden käyttämisestä tietyssä tarkoituksessa, joka tässä tapauksessa on samaa sukupuolta olevien avioliittoon vihkiminen. Seurakuntaneuvosto on päätöksensä tehdessään toiminut kirkon opin ja kirkolliskokouksen päätösten vastaisesti.

Asian käsittely ja selvittäminen

Seurakuntaneuvosto on antanut lausunnon.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen ja täytäntöönpanon kieltämistä koskevan vaatimuksen.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Asiassa sovelletaan päätöksentekohetkellä voimassa olleita ja sittemmin kumottuja kirkkolakia (1054/1993) ja kirkkojärjestystä (1055/1993).

Kirkkolain 2 luvun 1 §:n (1054/1993) 2 momentin mukaan kirkon hallinnosta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä, jossa annetaan määräyksiä myös kirkon toiminnasta. Kirkkojärjestyksen antaa kirkolliskokous.

Kirkkolain 7 luvun 1 §:n (1054/1993) 1 momentin mukaan seurakunta hoitaa itse asioitaan ja omaisuuttaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen sekä kirkon taloudesta erikseen annettujen säädösten mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan seurakunnat voivat hoitaa asioitaan ja omaisuuttaan myös seurakuntayhtymänä niin kuin 11 luvussa säädetään.

Kirkkolain 10 luvun 1 §:n (1054/1993) 3 kohdan mukaan kirkkoneuvoston asiana on, jollei toisin ole säädetty tai määrätty, muun ohessa johtaa seurakunnan hallintoa sekä seurakunnan talouden ja omaisuuden hoitoa.

Kirkkolain 11 luvun 9 §:n (821/2004) 1 momentin mukaan seurakuntayhtymään kuuluvilla seurakunnilla on kullakin seurakuntaneuvosto.

Se hoitaa ne 10 luvun 1 §:ssä mainitut kirkkoneuvoston tehtävät, jotka eivät kuulu yhteiselle kirkkoneuvostolle, sekä muut seurakuntaneuvostolle osoitetut tai erikseen määrätyt tehtävät.

Pykälän 2 momentin mukaan seurakuntaneuvosto käyttää seurakunnan omaisuuden omistamiseen ja hallintaan liittyvää päätösvaltaa.

Kirkkolain 24 luvun 4 §:n 1 momentin (1008/2012) mukaan seurakuntaneuvoston oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kirkollisvalituksella hallinto-oikeudelta.

Pykälän 2 momentin (1274/2003) mukaan valituksen saa tehdä sillä perusteella, että: 1) päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä; 2) päätöksen tehnyt viranomaisena on ylittänyt toimivaltansa; tai 3) päätös on muuten lainvastainen.

Kirkkojärjestyksen 14 luvun 2 §:n 1 momentin (1202/2002) mukaan kirkon käyttämisestä päättävät kirkkoherra ja kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto yhdessä. Kirkkoherra valvoo kirkon käyttöä.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Hallinto-oikeus toteaa asian arvioinnin lähtökohtana, että Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on osana uskonnonvapautta oikeus päättää avioliittokäsityksestään ja kirkollisista toimituksistaan, muun ohella siitä, millä edellytyksillä kirkon papisto suorittaa avioliittoon vihkimisen tai avioliiton siunaamisen. Seurakuntaneuvoston päätöksellä 24.4.2023 § 15 ei ole ratkaistu eikä voitukaan ratkaista edellä tarkoitettuja kysymyksiä kirkon avioliittokäsityksestä ja kirkollisista toimituksista.

Valituksessa on vaadittu seurakunnan tilojen käyttöä koskevien päätösten kumoamista toimivallan ylityksen perusteella. Valituksessa on kuitenkin kysymys siitä, mikä kirkon uskonnonvapauteen liittyvä avioliittokäsitys huomioon ottaen on seurakunnan tilojen sallittu käyttötarkoitus. Hallinto-oikeus katsoo, että sellainen kysymys ei kuulu ratkaistavaksi hallintolainkäytön järjestyksessä.

Seurakuntaneuvoston päätöksen 24.4.2023 § 15 mukaan seurakuntaneuvosto on päättänyt seurakunnan tilojen käytöstä yhdessä kirkkoherran kanssa. Kun otetaan huomioon edellä selostetut seurakuntaneuvoston toimivaltaa koskevat kirkkolain säännökset ja kirkkojärjestyksen 14 luvun 2 §:n 1 momentin toimivaltaa koskeva säännös, seurakuntaneuvostolla on ollut toimivalta tehdä päätös kyseisessä asiassa. Seurakuntaneuvosto ei ole valittajien esittämän perusteella myöskään käyttänyt päätöstä tehdessään sille kirkkolain ja kirkkojärjestyksen mukaan kuuluvaa harkintavaltaa väärin niin, että se olisi kirkkolain 24 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ylittänyt toimivaltansa.

Sillä, että korkein hallinto-oikeus on valituksessa mainitussa pappisvirassa toimimista koskevassa vuosikirjaratkaisussaan KHO 2020:97 katsonut, ettei tuomiokapituli ollut toiminut lainvastaisesti antaessaan hiippakunnan papistoa ohjatessaan ja valvoessaan kirkkolain 5 luvun 3 §:n (1008/2012) 3 momentissa

tarkoitettun varoituksen papille, joka oli vihkinyt samaa sukupuolta olevan parin, ei ole oikeudellista merkitystä ratkaistaessa, onko seurakuntaneuvosto voinut yhdessä kirkkoherran kanssa päättää seurakunnan tilojen käytöstä.

Valituksenalainen päätös ei ole valittajien esittämän perusteella kirkkolain 24 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla lainvastainen, joten seurakuntaneuvosto on voinut hylätä valittajien oikaisuvaatimuksen.

Kirkollisvalitusta hallinto-oikeudelle ei voida tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Valitus on hylättävä.

Täytäntöönpanon kieltämiseen ei ole ilmennyt aihetta.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Kirkkolaki 24 luvun 16 § (1274/2003) ja 25 luvun 1 § 1 mom (1054/1993) ja 5 § (1274/2003) 1 mom

Hallintolaki 6 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 127 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL kirkollisvalitus evlut kirkko).

Tiedoksiantovelvoite

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 94 §:n sekä hallintolain 56 §:n 2 momentin ja 68 §:n 1 momentin mukaan on valittajien yhdyshenkilöiksi ilmoitetun Reino Virolaisen tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava siitä valituskirjelmän muille allekirjoittajille. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä tai sen viivästyttämisestä aiheutuneen vahingon, sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun ja muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi.

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet
Virpi Ikkela, Petri Hellstén (t) ja Mika Paavilainen.

Esittelijäjäsen

Mika Paavilainen

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös	Reino Virolaiselle sähköpostitse tavallisena tiedoksiäntona Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, valittajat yhteisvastuullisesti Tiedote oikeudenkäyntimaksusta korkeimmassa hallinto-oikeudessa
Jäljennös	Kirkkonummen suomalaisen seurakunnan seurakuntaneuvosto Päätöksestä on julkaistava ilmoitus kirkkolain (652/2023) 12 luvun 13 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.